

2017-132

Archeologienota Halle Jean Jacminstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

1-9-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning te Halle Jean Jacminstraat, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingreep 1000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich ten noorden van de stadskern van Halle, ten westen van de Jean Jacminstraat. Het maakt deel uit van een groter gebied met sociale voorzieningen, met ten zuiden de assistentiewoningen van het Centrum van Koekenbeek, ten westen het woonzorgcentrum Zonnig Huis en ten noorden een parking en school. Nog ten zuiden loopt de drukke Auguste Demaeghtlaan, onderdeel van de N6 richting Brussel. Het plangebied is momenteel ingericht als groenzone rond en toegangszone tot de assistentiewoningen en het woonzorgcentrum, en is deels begroeid met gras, struiken en bomen en deels verhard.

Net ten noorden van het bestaande Centrum van Koekenbeek zullen 40 assistentiewoningen worden gebouwd, in een complex van 4 verdiepingen met daaronder een ondergrondse parkeergarage. De bestaande parkeergarage van het Centrum van Koekenbeek zal hierbij uitgebreid worden en verbinding maken met de nieuwe garage. Over de volledige oppervlakte van het nieuwe complex zal voor de aanleg van de parkeergarage een uitgraving van 3 tot 3,5m onder maaiveld plaatsvinden. Bijkomend zal rondom het nieuwe complex, en bij uitbreiding ook deels langsheen het Zonnig Huis en het Centrum van Koekenbeek, omgevingsaanleg plaatsvinden: de struiken en bomen worden gerooid, de verharding opgebroken. Ze worden vervangen door nieuwe verhardingen in klinkers en asfalt en er worden nieuwe groenzones aangelegd, alsook een brandweg en enkele terrassen. Het totale plangebied waar werken gebeuren is 5356m² groot, de zone van de parkeergarage bedraagt 2025m².

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Het plangebied was van ca. 1777 tot in de late 20ste eeuw onbebouwd, en lange tijd in gebruik als landbouwgebied/grasland. De bebouwing die op de 19de-eeuwse kaarten net ten noorden van het kruispunt van de N60 met de Jean Jacminstraat staat aangegeven valt meer dan waarschijnlijk net buiten de zuidoostelijke hoek van het plangebied. Opmerkelijk is dat het huidige stratenpatroon reeds aanwezig was in de 16de eeuw, hoewel de Jean Jacminstraat tot in de 20ste eeuw een eenvoudige landweg bleef zonder bebouwing aan weerszijden. Met de ontwikkeling van het huidige woonzorgcentrum en de assistentiewoningen werd het plangebied rond het jaar 2000 ingericht als groen- en toegangszone, met plaatselijke aanleg van verharding. Hoe de site er uitzag voor 1777 kon niet achterhaald worden. De regio rond het plangebied is eigenlijk archeologisch ongekend gebied. De ligging nabij een eeuwenoud wegennet, de rijke geschiedenis van de nabijgelegen stad Halle, de vele belegeringen van deze stad en in het bijzonder de troepenmacht die in 1691 ten noorden van Halle was gelegerd, betekenen echter dat deze regio sinds lang al werd gefrequentieerd. Deze menselijke aanwezigheid heeft mogelijk archeologische sporen nagelaten in de bodem; dat deze tot op heden niet zijn aangetroffen heeft te maken met het ontbreken aan systematisch gravend archeologisch onderzoek, en wil niet zeggen dat

deze regio archeologisch 'leeg' is. Het plangebied is gelegen binnen een omgeving van droge leemgronden. Van nature loopt het terrein op van zuid naar noord waardoor er waarschijnlijk een pakket colluvium aanwezig is. De kans is reëel dat er een zekere recente ophoging aanwezig is, ontstaan bij het optrekken van de assistentiewoningen net ten zuiden ervan. Een eventueel archeologisch niveau zal goed bewaard zijn, doordat het colluvium en de ophoging als een beschermende buffer optreden .

Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een zekere archeologische verwachting heeft. De droge leemgronden zijn aantrekkelijk voor het verbouwen van gewassen, en de nabijheid van de Zenne kan een aantrekkingspool geweest zijn voor menselijke aanwezigheid in het verleden. De militaire campagnes in 1691 hebben mogelijk ook sporen en vondsten achtergelaten in de bodem van het projectgebied.

Op de site wordt een ondergrondse parkeergarage uitgegraven. Daarrond wordt voorzien in omgevingsaanleg (verhardingen, groenzone). Deze omgevingsaanleg zal een eerder beperkte ingreep in de bodem betekenen. De huidige inrichting van het terrein, met verhardingen en groenzones aangelegd rond het jaar 2000, impliceren dat er op deze plekken al een zekere bodemverstoring heeft plaatsgevonden. Daarnaast zal er door colluvium en een ophoging ook daterend uit ca. 2000 een zekere buffer aanwezig zijn ten opzichte van het archeologische niveau. In de zones waar omgevingsaanleg wordt voorzien, zal hierdoor geen archeologisch erfgoed vernield worden. Verder vooronderzoek in die zones wordt dus niet geadviseerd, dit zal namelijk geen kennisvermeerdering met zich meebrengen. De zone van de parkeergarage is een ander verhaal: over een oppervlakte van 2025m² wordt er tot ca. 3,5m onder het huidige maaiveld afgegraven, waardoor archeologisch erfgoed vernield kan worden. Omdat op basis van alleen het bureauonderzoek niet kan aangetoond worden of er al dan niet aan archeologische site aanwezig is, dient er verder vooronderzoek te gebeuren.

Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren, aangezien deze regio ten noorden van de stad Halle archeologisch ongekend is. Er zijn echter aan aantal indicatoren die aantonen dat de aanwezigheid van een archeologische site op deze plek niet onwaarschijnlijk is. Verder vooronderzoek op deze site kan nuttige kennis bijbrengen over het archeologische verleden van deze regio.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder voorgesteld. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na opbraak van de verhardingen en het rooien van de bomen.

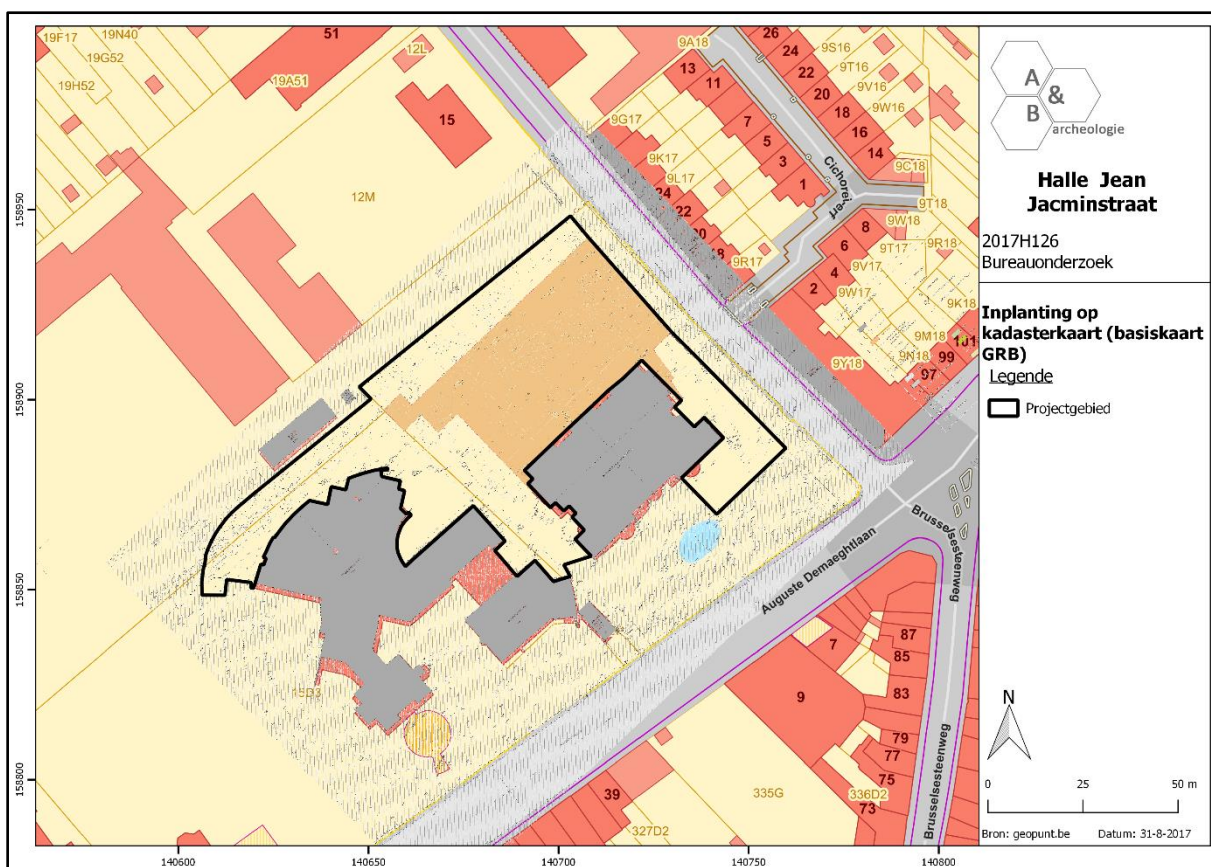
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Halle Jean Jacminstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 140606 en Y: 158848; X: 140760 en Y: 158948

Kadastergegevens: Halle, afdeling 1, sectie F, percelen 12r

Enkel de zone waar de parkeergarage wordt uitgegraven komt in aanmerking voor verder vooronderzoek, deze zone is 2025m² groot.

Figuur 1 Ligging van de nieuwe parkeergarage (oranjebruin) geprojecteerd op de kadasterkaart. Enkel deze zone komt in aanmerking voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Zijn er vondsten en/of sporen te linken aan de belegering van Halle in 1691?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1 en 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

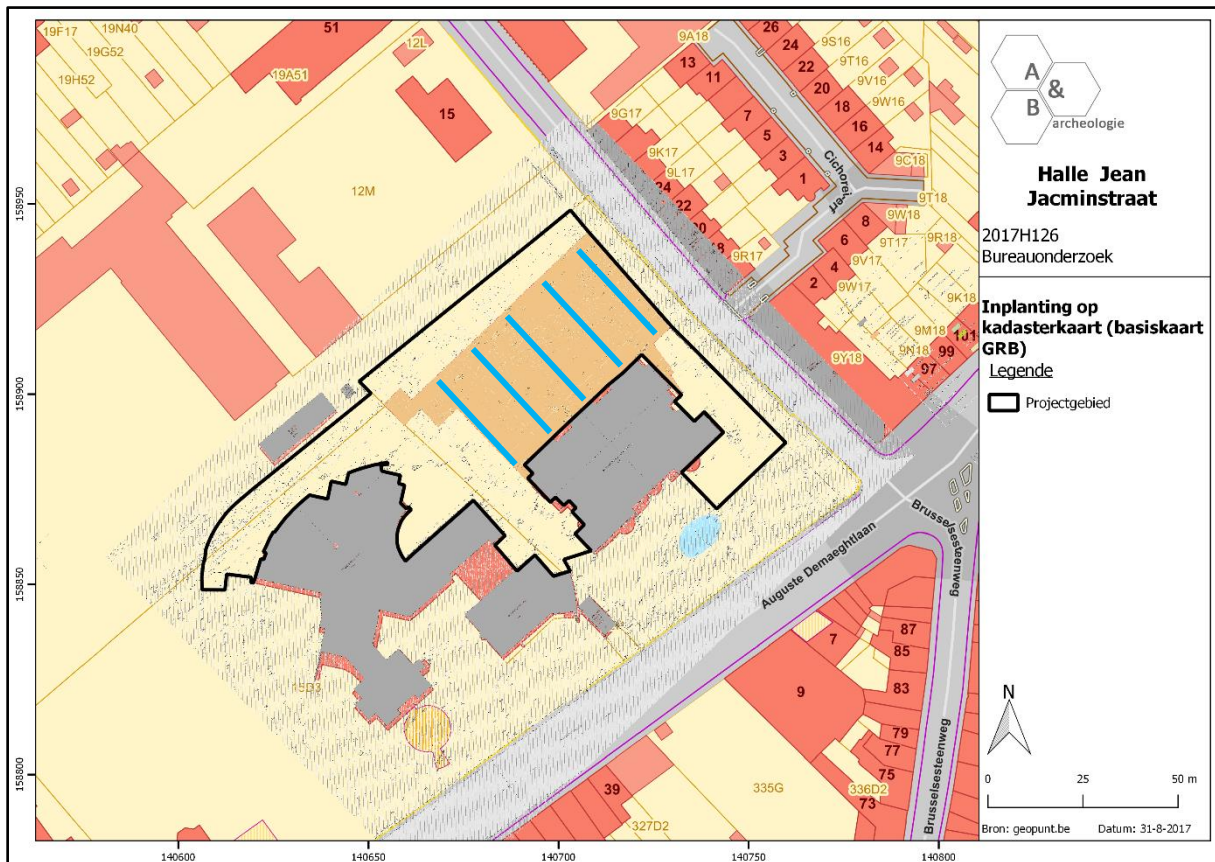
Voorafgaand de start van het sleuvenonderzoek moeten de bomen gerooid en de verharding opgebroken worden ter hoogte van de onderzoekszone. Bij het rooien van de bomen dienen de stronken te blijven staan, omdat het uitgraven of uitfrezen daarvan schade kan berokkenen aan eventueel aanwezige archeologische sporen. De opbraak van de verharding blijft beperkt tot de verharding en de onderfundering. Na deze opbraak vindt er geen werfverkeer meer plaats op de onderzoekszone tot het sleuvenonderzoek is uitgevoerd.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed op het archeologisch niveau. De kans bestaat dat de sleuven aan het huidige maaiveld 3 of 4m breed zullen zijn, omdat het archeologisch niveau dieper kan liggen dan 1,20m en er dus getrapt dient gewerkt te worden. De sleuven worden haaks op de helling aangelegd en zijn dus noordwest-zuidoost georiënteerd. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Bij uitgraving van de sleuven en kijkvensters wordt er gedegen aandacht besteed aan metaaldetectie, teneinde eventuele vondsten gerelateerd aan de belegering van 1691 te kunnen opsporen. De afgraving tot op het archeologische niveau gebeurt in lagen van 10cm dik, waarbij telkens controle van het vlak plaatsvindt met een metaaldetector geschikt voor de doelstellingen van het onderzoek en door een persoon vertrouwd met dergelijk metaaldetectieonderzoek. De uitgegraven grond wordt ook gedegen onderzocht met de metaaldetector.

Er wordt 10%, oftewel ca. 202m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 51m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 253m² oftewel 12,5% van het plangebied onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. De sleuven dienen niet terug gedicht te worden. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op leemgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek.
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.
- Het team moet bestaan uit minstens 1 persoon die ervaring heeft met metaaldetectieonderzoek op slagveldcontexten.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.